

Lærdal kommune

Rådmannskontoret

Kommunal og regional departementet

Pb 8112 dep
0030 OSLO

Vår ref.	Dykkar ref.	Sakshandsamar	Direktenr	Arkiv	Dato:
07/1022-5		Kjartan Kvigne	57 64 12 03	K1-103, K3-&13	21.01.2008

RAPPORT FRÅ SØRHEIMUTVALET - HØYRING

Viser til formannskapet 15.01.2008, sak 018/08.

Utskrift av møtebok ligg vedlagt.

Med helsing

Kjartan Kvigne
sekretær

Lærdal kommune

Sakspapir

Saksnr	Utval	Møtedato
018/08	Formannskapet	15.01.2008

Sakshandsamar: Lasse Sælthun

Arkiv: K1-103,
K3-&13

Arkivsaksnr. 07/1022 - 3

RAPPORT FRÅ SØRHEIMUTVALET - HØYRING

Rådmannen si tilråding:

Lærdal kommune gjev uttale til Sørheimsutvalet si innstilling i samsvar med det som går fram av vurderinga

15.01.2008 FORMANNSKAPET

FS-018/08 VEDTAK:

Tilrådinga frå rådmannen vart samrøystes vedteken.

Vedlegg:

1. Brev frå KS av 15.11.2007

2. Vedlegg 1 til Sørheimutvtvalet si innstilling med tal for Sogn og Fjordane Når det gjeld rapporten elles, sjå <http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd.no>

Saksutgreiing

Kommunesektoren vert dels finansiert gjennom skatteinntekter og dels ved overføringar frå staten. Det vert gjennomført ei utjamning av både skatteinntektene og overføringane mellom kommunar og fylkeskommunar ut frå visse reglar og kriterium. Dette for å oppnå eit mest mogeleg likeverdig tenestetilbod over heile landet. Det kan og vere andre mål som ligg til grunn for ei slik utjamning.

Det systemet som er fastsett for utrekning og vurdering av kva inntekter som skal tilfalle den einskilde kommunen og fylkeskommunen er kalla *inntektssystemet*.

Inntektssystemet kan seiast å vere sett saman av to hovuddelar.

Den eine er *utgiftsutjamninga*. Denne inneheld eit sett med kriterium som skal seie noko om kva (ufrivillige) kostnader den einskilde kommunen og fylkeskommunen har med å gje eit tenestetilbod innanfor dei viktigaste tenestedområda. Utjamninga av overføringane frå staten skjer med grunnlag i dette. Dei såkalla kostnadsnøkklane som ligg til grunn for utgiftsutjamninga er basert på statistikk og faglege studium.

Den andre delen gjeld for det fyrste *inntektsutjamninga*, der kommunane og fylkeskommunane sine skatteinntekter vert utjamna med eit inntektsutjamnande trekk eller tilskot, ut frå ein fastsett modell. I denne delen har ein og *regionalpolitiske tilskot*, som i dag går til små kommunar som har høvesvis låg skatteinngang. I tillegg er det fastsett eit eige Nord-Norge-tilskot. *Selskapsskatten* vert fordelt ut til kommunane i denne delen av inntektssystemet, og det vert og fastsett eit *skjønstilskot* for å kompensere kommunar og fylkeskommunar for spesielle forhold som ikkje vert fanga opp i den faste delen av inntektssystemet. Vidare inneheld systemet ei *overgangsordning* som skal hindre for store utslag av oppgåveendringar eller endringar i inntektssystemet (t.d. innlemming av øyremerka tilskot).

Det som samla vert resultatet av berekningane i inntektssystemet, er kalla *rammetilskotet*. Dette er frie midlar som kommunane kan nytte til dei føremåla dei ynskjer og finn det naudsynt å prioritere, i motsetning til øyremerka tilskot som vert overført utanom inntektssystemet.

Det såkalla "Borge-utvalet" la fram ei innstilling til nytt inntektssystem for kommunar og fylkeskommunar den 10.10.05. Ut frå nokre av fordelingsverknadene av dette framlegget, vart det teke ei politisk avgjerd om å legge det til sides. Det vart i staden lagt opp til eit nytt arbeid med inntektssystemet:

1. Det vart sett ned eit politisk utval som skulle vurdere inntektssystemet for kommunane, med unntak av utgiftsutjamninga.
2. Departementet skulle vurdere utgiftsutjamninga.

Rapporten frå det politiske utvalet, "Sørheim-utvalet", låg føre den 26.10.07, og er sendt på ei brei høyring med høyringsfrist 28.01.08. Det vert vist til vedlagt høyringsbrev og utdrag.

Regjeringa tek sikte på å legge fram eit samla framlegg til nytt inntektssystem i samband med kommuneproposisjonen i mai 2008.

Nedanfor fylgjer ein kort omtale av dei ulike elementa i Sørheimsutvalet sin rapport:

Forholdet mellom skatt og rammetilskot

Å basere noko av finansieringa av kommunesektoren på skatteinntekter har vore sett på som viktig for å ha ei lokal forankring og for å unngå at kommunane heilt ut er avhengige av statlege overføringar. Jo større skattedelen er, jo meir vil inntektene variere frå kommune til kommune, og jo større vil svingningane i inntekter kunne vere frå år til år.

Dei siste åra har det vore sett på som riktig, for å balansere ulike omsyn, å halde skattedelen på opp mot 50 %. Utvalet tilrår at dette vert vidareført.

Utjamning av skatteinntekter mellom kommunane

Ordninga med inntektsutjamning er i dag slik at alle kommunar som har ei skatteinntekt pr innbyggjar over landsgjennomsnittet får eit trekk tilsvarende 55 % av differansen. På tilsvarende måte får kommunar som har ei skatteinntekt pr innbyggjar under landsgjennomsnittet kompensert 55 % av differansen. Dette kallast symmetrisk inntektsutjamning. Kommunar som har skatteinntekter pr innbyggjar under 90 % av landsgjennomsnittet får i tillegg kompensert 35 % av differansen opp til 90 %.

Utvalet sitt fleirtal går inn for at den symmetriske inntektsutjamninga vert auka frå 55 % til 60 %, for å oppnå noko sterkare utjamning med sikte på å tilrettelegge for eit meir likverdig tenestetilbod.

Selskapsskatt

Kommunane sine skatteinntekter er dels skatt frå forskotspåktige (personskatt) og dels skatt frå etterskotspåktige (selskapsskatt). Kommunane fekk fram til 1999 ein del av selskapsskatten. I og med at næringsverksemda er ujamnt fordelt i landet, og fordi hovudkontoret kan ligge i andre kommunar enn den kommunen der verksemda og arbeidsplassane er lokalisert, var fordelinga kommunane i mellom svært ujamn. Skatten vart difor ein rein statleg skatt i tidsrommet 1999-2005. Frå 2005 vart ein del av selskapsskatten tilbakeført til kommunane, men då basert på kor stor del av arbeidsplassane i det einskilde foretaket som er lokalisert i den einskilde kommunen. Dette vert berekna og overført som ein del av rammetilskotet, og selskapsskatten inngår i inntektsutjamninga.

Eit fleirtal i utvalet går inn for å ta selskapsskatten ut av inntektssystemet.

Distriktpolitiske tilskot i inntektssystemet

Dagens regionaltilskot går til små kommunar som har høvesvis låg skatteinngang. Kommunar med under 3.000 innbyggjarar (uavhengig av geografisk lokalisering) og med skatteinntekter pr innbyggjar under 110 % av landsgjennomsnittet, får tilskotet, som for 2007 er på kr 5.083.000. Kommunar med mellom 3.000 og 3.200 innbyggjarar får tilskot etter redusert sats, avtrappa med aukande tal innbyggjarar. Grunngevinga for tilskotet har vore behovet for at desse kommunane skal kunne gje eit betre tenestetilbod enn andre kommunar for å møte sine særlege utfordringar.

Det har og vore fastsett eit eige Nord-Norge-tilskot med høgare sats, og ut frå same grunngeving. Men her har det og vore ei grunngeving at kommunane har meirkostnader knytt til klimatiske og strukturelle forhold som ikkje vert fanga opp av inntektssystemet.

Utvalet går inn for ei omlegging av det distriktpolitiske tilskotet, slik at det omfattar kommunar som er vurdert å ha spesielle utfordringar i høve til distriktpolitiske mål om busetting og verdiskaping. Det er såleis tilrådd at tilskotet går til kommunar som ligg innanfor det *distriktpolitiske virkeområdet* som ligg til grunn for den øvrige distriktpolitikken (og uavhengig av kommunestorleik). Tilskotet vert gradert ut frå kva sone kommunen ligg i og kva verdi kommunen har i høve til "distriktsindeksen" (geografi, demografi, arbeidsmarknad og inntekt). Det er framlegg om at kommunar med skatteinntekt pr innbyggjar under 120 % av landsgjennomsnittet skal få tilskotet, og at 50 % skal gå som ein fast (lik) del til kommunane og 50 % etter innbyggjartal. Det same tilskotet skal omfatte Nord-Norge, men kommunane her får tilskot etter høgare sats enn del fleste andre kommunane som får det distriktpolitiske tilskotet.

Vekst og fråflytting

Kommunar med svært høg vekst har problem med å tilpasse tenestetilbodet raskt og finansiere denne tilpassinga på kort sikt. Det vert difor tilrådd ein eigen vekstkompensasjon til slike kommunar. At det vert nytta oppdaterte folketal pr 01.01. i budsjettåret for inntektsutjamninga, vil og vere gunstig for vekstkommunane.

Utvalet ser problema fråflyttingskommunar har, og meiner det i framlegget er fleire element som vil vere positive for fråflyttingskommunar. Det vert vist til at ein går bort frå oppdaterte folketal som grunnlag for utgiftsutjamninga og at det vert innført ei ny overgangsordning som hindrer store utslag frå eitt år til eit anna.

Oppdatering av folketal

I dag vert det lagt oppdaterte folketal pr 01.01. i budsjettåret til grunn for inntektsutjamninga og utgiftsutjamninga. Desse folketala for kvar kommune, fordelt på aldersgrupper, vil ikkje vere kjende før i juni i budsjettåret.

Å nytte oppdaterte folketal vil vere ei føremon for vekstkommunar, og kan medføre store utfordringar for fråflyttingskommunar som må tilpasse sitt budsjett midt i året. Som eit kompromiss mellom fleire omsyn har utvalet tilrådd å nytte oppdaterte folketal for inntektsutjamninga og folketal pr 01.07. året før budsjettåret for utgiftsutjamninga. Det siste vil bidra til ein meir føreseieleg og handterbar situasjon for fråflyttingskommunar. Det er likevel peikt på at effekten av folketalet vil avhenge mykje av fordelinga av folketalet på aldersgrupper. Det er såleis inga automatikk i at inntektene går ned sjølv om folketalet går ned, eller omvendt.

Skjønsmidlar i inntektssystemet

Skjønstilskotet er meint å skulle ivareta ulike forhold som ikkje vert fanga tilstrekkeleg opp i inntektssystemet for øvrig. Vidare peiker utvalet på at tilskotet dels vert nytta til å ivareta regional- og distriktpolitiske omsyn og til å kompensere for endringar i inntektssystemet.

Utvalet har skjønsmessig definert ein andel av dagens skjønstilskot som eit regionalpolitisk tilskot, og trekt denne summen ut av skjønsskemma. Vidare er den delen som er nytta til å kompensere for endringar i inntektssystemet trekt ut, og det er trekt ut ein andel som skal finansiere det nye veksttilskotet. Utvalet tek på eit prinsipielt grunnlag til orde for å halde skjønsmidlane på eit lågt nivå.

Økonomiske konsekvensar

Eit oversyn over dei samla verknadene for kommunane i Sogn og Fjordane av Sørheimsutvalet sitt framlegg går fram av vedlegg 1, som ligg ved saka. Dette syner at Lærdal kommune vil få mindre overføringar etter utvalet sitt framlegg, her utrekna til kr.683,- pr. innbyggjar. For Lærdal kommune er det i det alt vesentlege bortfall av selskapsskatt og auka utjamning som vil påverke inntektsutviklinga. Samla tap for desse endringane utgjer ca kr 1,5 mill. pr.år.

Vurdering::

Rådmannen vil tilrå at kommunen kjem med slike kommentarar til innstillinga:

Lærdal kommune legg vekt på hovudføremålet med inntektssystemet, som er å til rettelegge for eit likeverdig tenestetilbod i alle delar av landet.

Forholdet mellom skatt og rammetilskot

Lærdal kommune i er samde i at skatteinntekter skal utgjere ein del av finansieringa av kommunesektoren. At skattedelen blir halden på same nivå som i dag, og ikkje vert auka, er viktig i høve til å tilrettelegge for eit likeverdig tenestetilbod. Dette fordi skattegrunnlaget varierer mykje mellom kommunane. Vi er difor samde i utvalet si innstilling på dette punktet.

Nivå på og utforming av inntektsutjamninga

Som nemnt i saksutgreiinga går Sørheimutvalet inn for ei noko sterkare inntektsutjevning enn dagans ordning. Lærdal kommunen støttar ei inntektsutjevning på det nivå Sørheimutvalet si innstilling legg opp til.

Selskapsskatten som kommunal skatt

Lærdal kommune vil gå inn for at ein del av selskapsskatten framleis skal opprethaldast som ein kommunal skatt. Dette vil styrka kommunane sine insentiv til å driva næringsutvikling, og det vil sikre at noko av verdiane vert att der verdiskapinga skjer.

Distriktpolitiske tilskot i inntektssystemet

Det er viktig at inntektssystemet omfatter eit distriktpolitisk tilskot, slik at distriktskommunar med særskilte utfordringar med m.a. fråflytting og svakt skattegrunnlag kan ha det same handlingsrommet for samfunnsutvikling som andre kommunar, og det same høvet til å utvikle sitt tenestetilbod. Det er dette som må vere den viktigaste grunngevinga for eit slikt tilskot, og ikkje at det skal vere eit *betre* tenestetilbod i desse kommunane.

Lærdal kommune ser at dagens ordning har klare svake sider, og støttar Sørheimsutvalet sitt framlegg til ny innretning av dette tilskotet.

Vi er samde i at det må takast særskilt omsyn til dei spesielle forholda for Nord-Norge. Men det er grunn til å peike på at Sogn og Fjordane i stor grad har dei same utfordringane som Nord-Norge.

Behovet for egne tilskot til vekst- og fråflyttingskommunar

Lærdal kommune er glad for at inntektssystemutvalet ser dei særlege utfordringane fråflyttingskommunar står overfor. Å gå bort frå å nytte oppdaterte innbyggjartal i utgiftsutjamninga (i staden folketal pr 01.07. året før), styrke inntektsutjamninga og forbetre overgangsordninga er tiltak som betrar situasjonen. Ein støttar og at det er særskilte tiltak for kommunar med ekstrem vekst.

Ordninga med oppdatering av folketal i utgiftsutjamninga

Å gå bort frå å nytte oppdaterte innbyggjartal i utgiftsutjamninga (i staden folketal pr 01.07. året før), er positivt i høve til å skape ein meir føreseieleg og handterbar situasjon for kommunar med reduksjon i folketalet.